

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (septintoji kolegija) SPRENDIMAS

2024 m. birželio 27 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Aplinka – Direktyva 2009/28/EB – 1 straipsnis – 3 straipsnio 3 dalies a punktas – Teisinio saugumo ir teisėtų lūkesčių apsaugos principai – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija – 16 straipsnis – Skatinimas naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją – Taikomos pagalbos schemos pakeitimas – Atitinkamos pagalbos suteikimas, priklausantis nuo sutarčių sudarymo“

Byloje C-148/23

dėl *Consiglio di Stato* (Valstybės Taryba, Italija) 2023 m. vasario 27 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2023 m. kovo 10 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Gestore dei Servizi Energetici SpA – GSE

prieš

Erg Eolica Ginestra Srl,

Erg Eolica Campania SpA,

Erg Eolica Fossa del Lupo Srl,

Erg Eolica Amaroni Srl,

Erg Eolica Adriatica Srl,

Erg Eolica San Vincenzo Srl,

Erg Eolica San Circeo Srl,

Erg Eolica Faeto Srl,

Green Vicari Srl,

Erg Wind Energy Srl,

Erg Wind Sicilia 3 Srl,

* Processo kalba: italų.

Erg Wind Sicilia 6 Srl,

Erg Wind 4 Srl,

Erg Wind 6 Srl,

Erg Wind Sicilia 5 Srl,

Erg Wind 2000 Srl,

Erg Wind Sicilia 2 Srl,

Erg Wind Sardegna Srl,

Erg Wind Sicilia 4 Srl,

Enel Hydro Appennino Centrale Srl, buvusi *Erg Hydro Srl,*

Erg Power Generation SpA,

Ministero dello Sviluppo economico

TEISINGUMO TEISMAS (septintoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas F. Biltgen, septintosios kolegijos teisėjos pareigas einanti antrosios kolegijos pirmininkė A. Prechal (pranešėja) ir teisėja M. L. Arastey Sahún,

generalinis advokatas A. Rantos,

posėdžio sekretorė A. Juhász-Tóth, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2024 m. vasario 7 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- *Gestore dei Servizi Energetici SpA – GSE*, atstovaujamos *avvocati* F. Degni, P. R. Molea ir A. Pugliese,
- *Erg Eolica Ginestra Srl, Erg Eolica Campania SpA, Erg Eolica Fossa del Lupo Srl, Erg Eolica Amaroni Srl, Erg Eolica Adriatica Srl, Erg Eolica San Vincenzo Srl, Erg Eolica San Circeo Srl, Erg Eolica Faeto Srl, Green Vicari Srl, Erg Wind Energy Srl, Erg Wind Sicilia 3 Srl, Erg Wind Sicilia 6 Srl, Erg Wind 4 Srl, Erg Wind 6 Srl, Erg Wind Sicilia 5 Srl, Erg Wind 2000 Srl, Erg Wind Sicilia 2 Srl, Erg Wind Sardegna Srl, Erg Wind Sicilia 4 Srl, Enel Hydro Appennino Centrale Srl*, buvusi – *Erg Hydro Srl*, ir *Erg Power Generation SpA*, atstovaujamų *avvocati* E. Bruti Liberati, A. Canuti ir P. Tanferna,
- Italijos vyriausybės, atstovaujamos G. Palmieri, padedamos *avvocati dello Stato* L. G. V. Delbono, S. Fiorentino ir P. Garofoli,
- Europos Komisijos, atstovaujamos B. De Meester ir G. Gattinara,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti byla be išvados,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl, pirma, 2009 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/28/EB dėl skatinimo naudoti atsinaujinančių išteklių energiją, iš dalies keičiančios bei vėliau panaikinančios Direktyvas 2001/77/EB ir 2003/30/EB (OL L 140, 2009, p. 16), 1 ir 3 straipsnių, siejamų su šios direktyvos 8, 14 ir 25 konstatuojamosiomis dalimis, taip pat teisinio saugumo ir teisėtų lūkesčių apsaugos principais, ir, antra, Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 16 straipsnio išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Gestore dei Servizi Energetici SpA – GSE*, energetikos paslaugų valdymo bendrovės Italijoje, ir 21 bendrovės, gaminančios elektros energiją iš atsinaujinančiųjų šaltinių, išskyrus fotovoltinę energiją, t. y. *Erg Eolica Ginestra Srl*, *Erg Eolica Campania SpA*, *Erg Eolica Fossa del Lupo Srl*, *Erg Eolica Amaroni Srl*, *Erg Eolica Adriatica Srl*, *Erg Eolica San Vincenzo Srl*, *Erg Eolica San Circeo Srl*, *Erg Eolica Faeto Srl*, *Green Vicari Srl*, *Erg Wind Energy Srl*, *Erg Wind Sicilia 3 Srl*, *Erg Wind Sicilia 6 Srl*, *Erg Wind 4 Srl*, *Erg Wind 6 Srl*, *Erg Wind Sicilia 5 Srl*, *Erg Wind 2000 Srl*, *Erg Wind Sicilia 2 Srl*, *Erg Wind Sardegna Srl*, *Erg Wind Sicilia 4 Srl*, *Enel Hydro Appennino Centrale Srl*, buvusios *Erg Hydro Srl*, ir *Erg Power Generation SpA*, bei *Ministero dello Sviluppo Economico* (Ekonomikos plėtros ministerija, Italija) ginčą dėl vienos pagalbos schemos, skirtos šios elektros energijos gamintojoms, pakeitimo kita, pagal kurią šios gamintojos buvo priverstos sudaryti sutartį su GSE, kad galėtų pasinaudoti antrąja pagalbos schema.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Direktyvos 2009/28 8, 14 ir 25 konstatuojamosiose dalyse nustatyta:
  - „(8) Remiantis 2007 m. sausio 10 d. [Europos] Komisijos komunikatu „Atsinaujinančių energijos išteklių planas. Atsinaujinančių išteklių energija 21 amžiuje: tvaresnės ateities kūrimas“, bendras atsinaujinančių išteklių energijos 20 % planinis rodiklis ir atsinaujinančių išteklių energijos transporte 10 % planinis rodiklis yra tinkami bei pasiekiami tikslai, o sistema, pagal kurią nustatomi privalomi planiniai rodikliai, verslo bendruomenei turėtų suteikti ilgalaikio stabilumo, kurio jai reikia užtikrinant tvarias atsinaujinančių išteklių energijos sektoriaus investicijas, dėl kurių mažėtų priklausomybė nuo importuoto iškastinio kuro ir būtų įdiegiama daugiau naujų energetikos srities technologijų. Šie planiniai rodikliai patvirtinti siekiant tikslo iki 2020 m. 20 % padidinti energijos vartojimo efektyvumą, kuris nustatytas 2006 m. spalio 19 d. Komisijos komunikate „Efektyvaus energijos vartojimo veiksmų planas: išnaudoti potencialą“, kuriam pritarė 2007 m. kovo mėn. Europos Vadovų Taryba ir Europos Parlamentas savo 2008 m. sausio 31 d. rezoliucijoje dėl to veiksmų plano.

<...>

(14) Pagrindinė privalomų nacionalinių planinių rodiklių paskirtis – investuotojams suteikti tikrumo ir skatinti, kad būtų nuolat plėtojamos technologijos, kurias naudojant energija gaminama iš visų rūšių atsinaujinančių išteklių. Todėl sprendimo dėl to, ar planinis rodiklis yra privalomas, negalima atidėti iki atitinkamo įvykio ateityje.

<...>

(25) Valstybių narių atsinaujinančių išteklių energijos potencialas yra skirtingas ir jos nacionaliniu lygmeniu naudoja įvairias paramos schemas atsinaujinančių išteklių energijai remti. Dauguma valstybių narių taiko paramos schemas, pagal kurias parama teikiama tik tai atsinaujinančių išteklių energijai, kuri gaminama jų teritorijoje. Kad nacionalinės paramos schemas tinkamai veiktų, itin svarbu, jog valstybės narės galėtų kontroliuoti nacionalinių paramos schemų poveikį ir sąnaudas, atsižvelgdamos į savo skirtingą potencialą. Viena iš pagrindinių priemonių šios direktyvos tikslui pasiekti yra nacionalinių paramos schemų tinkamo veikimo užtikrinimas pagal [2001 m. rugsėjo 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2001/77/EB dėl elektros, pagamintos iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių, skatinimo elektros energijos vidaus rinkoje (OL L 283, 2001, p. 33; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 12 sk., 2 t., p. 121)] siekiant, kad būtų išsaugotas investuotojų pasitikėjimas, o valstybės narės, siekdamos įgyvendinti planinius rodiklius, galėtų parengti veiksmingas nacionalines priemones. <...>“

4 Direktyvos 2009/28 1 straipsnyje „Dalykas ir taikymo sritis“ nurodyta:

„Šioje direktyvoje nustatoma bendra skatinimo naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją sistema. Joje nustatomi privalomi nacionaliniai planiniai rodikliai, kuriais apibrėžiama, kokią bendro galutinio energijos suvartojimo dalį turi sudaryti atsinaujinančių išteklių energija ir kokią dalį transporto sektoriuje suvartojamos energijos turi sudaryti atsinaujinančių išteklių energija. Joje nustatomos su atsinaujinančių išteklių energija susijusios taisyklės, reglamentuojančios statistinius perdavimus tarp valstybių narių, bendrus valstybių narių bei valstybių narių ir trečiųjų šalių projektus, kilmės garantijas, administracines procedūras, informavimą ir mokymą, taip pat prieigą prie elektros energijos tinklo. Joje nustatomi tvarumo kriterijai biodegalams ir skystiesiems bioproduktams.“

5 Šios direktyvos 3 straipsnyje „Atsinaujinančių išteklių energijos naudojimo privalomi bendrieji nacionaliniai planiniai rodikliai ir priemonės“ nustatyta:

„1. Kiekviena valstybė narė užtikrina, kad bendro galutinio energijos suvartojimo dalis, kurią sudaro atsinaujinančių išteklių energija <...> 2020 m. pasiektų bent bendrą jos nacionalinį tiems metams nustatytą atsinaujinančių išteklių energijos dalies planinį rodiklį, kaip nurodyta I priedo A dalies lentelės trečiajame stulpelyje. Tokie privalomi bendrieji nacionaliniai planiniai rodikliai atitinka tikslą, kad 2020 m. atsinaujinančių išteklių energijos dalis sudarytų bent 20 % bendro galutinio [Europos] Bendrijos energijos suvartojimo. Siekdamos, kad šiame straipsnyje nustatyti planiniai rodikliai būtų lengviau pasiekiami, valstybės narės skatina ir ragina efektyvų energijos vartojimą ir taupymą.

2. Valstybės narės nustato veiksmingas priemones, kad užtikrintų, jog atsinaujinančių išteklių energijos dalis būtų lygi arba viršytų dalį, nurodytą I priedo B dalyje nustatytoje indikatyvioje trajektorijoje.

3. Siekdamas įvykdyti šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatytus planinius rodiklius, valstybės narės gali, *inter alia*, taikyti tokias priemones:

a) paramos schemas;

<...>

Italijos teisė

Įstatyminis dekretas Nr. 79/1999

- 6 1999 m. kovo 16 d. *decreto legislativo n. 79 – Attuazione della direttiva 96/92/CE recante norme comuni per il mercato interno dell'energia elettrica* (Įstatyminis dekretas Nr. 79 dėl Direktyvos 96/92/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių įgyvendinimo) (GURI, Nr. 75, 1999 m. kovo 31 d., p. 8) Italijos Respublika nustatė elektros energijos gamybos iš atsinaujinančiųjų energijos šaltinių paramos schemą, įpareigodama elektros energijos iš neatsinaujinančiųjų energijos šaltinių importuotojus ir gamintojus kitais metais į nacionalinę elektros energijos sistemą pradėti tiekti tam tikrą elektros energijos, pagamintos iš atsinaujinančiųjų išteklių, kiekį arba alternatyviai – visiškai arba iš dalies įsigyti lygiavertį kiekį arba atitinkamas teises sertifikatų forma (vadinamuosius „žaliuosius sertifikatus“), kurie suteikiami šios elektros energijos gamintojams, iš kitų gamintojų, jeigu jie šią elektros energiją tiekia į tinklą (toliau – žaliųjų sertifikatų schema).

Įstatyminis dekretas Nr. 28/2011

- 7 2011 m. kovo 3 d. *decreto legislativo n° 28 – Attuazione della direttiva 2009/28/CE sulla promozione dell'uso dell'energia da fonti rinnovabili, recante modifica e successiva abrogazione delle direttive 2001/77/CE e 2003/30/CE* (Įstatyminis dekretas Nr. 28 dėl Direktyvos 2009/28/EB dėl skatinimo naudoti atsinaujinančių išteklių energiją, iš dalies keičiančios ir vėliau panaikinančios Direktyvas 2001/77/EB ir 2003/30/EB, įgyvendinimo) (GURI, Nr. 71, 2011 m. kovo 28 d., GURI, Nr. 81, paprastasis priedas; toliau – Įstatyminis dekretas Nr. 28/2011), įsigaliojusiam 2011 m. kovo 29 d., numatyta, kad nuo 2013 m. žaliųjų sertifikatų schema palaipsniui naikinama, o nuo 2016 m. pakeičiama paramos schema, grindžiama skatinamųjų supirkimo tarifų taikymu (toliau – skatinamųjų supirkimo tarifų schema).

- 8 Šio įstatyminio dekreto 24 straipsnyje numatyta:

„1. Atsinaujinančiuosius išteklius naudojančių įrenginių, pradėtų eksploatuoti po 2012 m. gruodžio 31 d., elektros energijos gamybai taikoma paskata priimant priemones ir vadovaujantis šio straipsnio 2 dalyje nurodytais bendraisiais kriterijais ir 3 bei 4 dalyse nurodytais specialiaisiais kriterijais. <...>

2. Įrenginių, nurodytų 1 dalyje, elektros energijos gamybai taikomos paskatos remiantis šiais bendraisiais kriterijais:

<...>

d) paskatos teikiamos pagal privatinės teisės reglamentuojamas sutartis, sudaromas tarp GSE ir už įrenginius atsakingo subjekto, remiantis *Autorità per l'Energia Elettrica e il Gas* [(AEEG) (Elektros energijos ir dujų priežiūros tarnyba, Italija), dabar – *Autorità di Regolazione per Energia Reti e Ambiente* (ARERA) (Energijos, tinklų ir aplinkos reguliavimo institucija, Italija)] parengta pavyzdine sutartimi, per tris mėnesius nuo pirmojo iš 5 dalyje nurodytų dekretų įsigaliojimo dienos;

<...>

5. Ekonominės plėtros ministro dekretais, pasitarus su *Ministro dell'Ambiente et della Tutela del Territorio e del Mare* [(aplinkos, kraštovaizdžio ir jūrų apsaugos ministras, Italija)] ir, kiek tai susiję su kompetencijos sritimis, su *Ministro delle Politiche Agricole e Forestali* [(žemės ūkio ir miškininkystės politikos ministras, Italija)], pasikonsultavus su [AEEG] ir *Conferenza unificata* [(Jungtinė konferencija, Italija)], nurodytomis 1997 m. rugpjūčio 28 d. *Decreto legislativo Nr. 281* (Įstatyminis dekretas Nr. 281) 8 straipsnyje, šiame straipsnyje numatytos paskatų schemos įgyvendinimo tvarka nustatoma laikantis 2, 3 ir 4 dalyse nustatytų kriterijų. Dekretais visų pirma reglamentuojama:

<...>

c) perėjimo nuo senojo prie naujojo paskatų mechanizmo tvarka. Nustatyta tvarka visų pirma yra susijusi su teisės į žaliuosius sertifikatus po 2015 m., įskaitant įrenginius, kurie nenaudoja atsinaujinančiųjų energijos šaltinių, pakeitimu teise likusį teisės į žaliuosius sertifikatus galiojimo laikotarpį naudotis paskatų schema, atitinkančia 3 dalyje nurodytą tipologiją, kad būtų užtikrintas atliktų investicijų pelningumas.

<...>“

9 Įstatyminio dekreto Nr. 28/2011 25 straipsnio 4 dalyje numatyta, kad GSE kasmet panaikina žaliuosius sertifikatus, išduotus už 2011–2015 m. iš atsinaujinančiųjų išteklių pagamintą energiją, kurie gali viršyti tuos, kurių reikalaujama, kad būtų laikomasi kiekio, susijusio su pareiga įsigyti atsinaujinančiosios energijos. Pirma nurodytų sertifikatų panaikinimo kaina yra 78 % 2007 m. gruodžio 24 d. *legge n. 244 – Disposizioni per la formazione del bilancio annuale e pluriennale dello Stato (legge finanziaria 2008)* (Įstatymas Nr. 244 – Valstybės metinio ir daugiamečio biudžeto sudarymo nuostatos (2008 m. biudžeto įstatymas) (GURI, Nr. 300, 2007 m. gruodžio 28 d., GURI, Nr. 285, paprastasis priedas) 2 straipsnio 148 dalyje numatytos kainos.

2012 m. liepos 6 d. dekretas

10 Ekonominės plėtros ministras, pasitaręs su aplinkos, kraštovaizdžio ir jūrų apsaugos ministru ir žemės ūkio ir miškininkystės politikos ministru, priėmė 2012 m. liepos 10 d. *decreto – Attuazione dell'art. 24 del decreto legislativo 3 marzo 2011, n. 28, recante incentivazione della produzione di energia elettrica da impianti a fonti rinnovabili diversi dai fotovoltaici* (Dekretas dėl 2011 m. kovo 3 d. Įstatyminio dekreto Nr. 28 dėl elektros energijos gamybos iš atsinaujinančiųjų išteklių elektrinėse, išskyrus foltovoltines elektrines, skatinimo 24 straipsnio įgyvendinimo) (GURI, Nr. 159, 2012 m. liepos 10 d., GURI, Nr. 143, paprastasis priedas; toliau – 2012 m. liepos 6 d. dekretas).

- 11 2012 m. liepos 6 d. dekreto 19 straipsnyje „Teisės į žaliuosius sertifikatus pakeitimas paskatomis“ numatyta:

„1. Elektros energijos gamybai įrenginiuose, naudojančiuose atsinaujinančiuosius energijos išteklius, kurie pradėti eksploatuoti iki 2012 m. gruodžio 31 d. <...> ir įgijo teisę į žaliuosius sertifikatus, likusiu teisės į juos laikotarpiu po 2015 m. pripažįstamas I supirkimo tarifas, taikomas grynajai gamybai, kuriai taikoma paskatų schema pagal anksčiau taikytas nuostatas <...> [toliau pateikiama matematinė formulė, pagal kurią apskaičiuojamas šis I supirkimo tarifas]

<...>“

- 12 Šio dekreto 20 straipsnyje „Nuostatos dėl žaliųjų sertifikatų, išduotų metinei gamybai iki 2015 m., panaikinimo“ nustatyta:

„1. Išduodant ir panaikinant žaliuosius sertifikatus, susijusius su 2012–2015 m. gamyba, pagal Įstatyminio dekreto [Nr. 28/2011] 24 straipsnio 5 dalies c punkto pirmą sakinį taikomos toliau nurodytų dalių nuostatos.

2. Gamintojo prašymu GSE kas ketvirtį išduoda žaliuosius sertifikatus, susijusius su ankstesnio ketvirčio gamyba, remdamasi rodikliais, kuriuos tinklo valdytojai kas mėnesį perduoda GSE pagal specialią procedūrą, kurią GSE paskelbia per 60 dienų nuo šio dekreto įsigaliojimo.

3. <...> turėtojo prašymu GSE už Įstatyminio dekreto Nr. 28/2011 25 straipsnio 4 dalyje <...> nustatytą kainą panaikina:

<...>

b) žaliuosius sertifikatus, susijusius su 2012 m. pirmojo pusmečio gamyba, iki 2013 m. kovo 31 d.; žaliuosius sertifikatus, susijusius su 2012 m. antrojo pusmečio gamyba, iki 2013 m. rugsėjo 30 d.;

c) žaliuosius sertifikatus, susijusius su 2013 m. pirmojo ketvirčio gamyba, iki 2013 m. gruodžio 31 d.; žaliuosius sertifikatus, susijusius su 2013 m. antrojo ketvirčio gamyba, iki 2014 m. kovo 31 d.; žaliuosius sertifikatus, susijusius su 2013 m. trečiojo ketvirčio gamyba, iki 2014 m. birželio 30 d.; žaliuosius sertifikatus, susijusius su 2013 m. ketvirtojo ketvirčio gamyba, iki 2014 m. rugsėjo 30 d.;

d) žaliuosius sertifikatus, susijusius su 2014 m. pirmojo ketvirčio gamyba, iki 2014 m. rugsėjo 30 d.; žaliuosius sertifikatus, susijusius su 2014 m. antrojo ketvirčio gamyba, iki 2014 m. gruodžio 31 d.; žaliuosius sertifikatus, susijusius su 2014 m. trečiojo ketvirčio gamyba, iki 2015 m. kovo 31 d.; žaliuosius sertifikatus, susijusius su 2014 m. ketvirtojo ketvirčio gamyba, iki 2015 m. birželio 30 d.;

e) žaliuosius sertifikatus, susijusius su 2015 m. pirmojo ketvirčio gamyba, iki 2015 m. rugsėjo 30 d.; žaliuosius sertifikatus, susijusius su 2015 m. antrojo ketvirčio gamyba, iki 2015 m. gruodžio 31 d.; žaliuosius sertifikatus, susijusius su 2015 m. trečiojo ketvirčio gamyba, iki 2016 m. kovo 31 d.; žaliuosius sertifikatus, susijusius su 2015 m. ketvirtojo ketvirčio gamyba, iki 2016 m. birželio 30 d.

<...>“

13 Minėto dekreto 21 straipsnio 8 dalyje numatyta:

„Prieš įgydamas teisę naudotis šiame dekrete numatytais paskatų mechanizmais atsakingas asmuo dėl kiekvieno įrenginio privalo sudaryti privatinės teisės sutartį su GSE. GSE pateikia [AEEG] būtiną informaciją, kad ši per tris mėnesius nuo šio dekreto įsigaliojimo galėtų parengti pavyzdinę sutartį, nurodytą [Įstatyminio dekreto Nr. 28/2011] 24 straipsnio 2 dalies d punkte.“

14 2012 m. liepos 6 d. dekreto 30 straipsnyje „Perėjimas nuo senojo prie naujojo paskatų mechanizmo“ nustatyta:

„1. Siekiant apsaugoti neužbaigtas investicijas ir užtikrinti laipsnišką perėjimą nuo senojo prie naujojo mechanizmo įrenginiams, pradėtiems eksploatuoti iki 2013 m. balandžio 30 d. (arba iki 2013 m. birželio 30 d. – tik įrenginiams, kuriuose naudojamos atliekos, kaip nurodyta 8 straipsnio 4 dalies c punkte), galima pasirinkti kitą paskatų mechanizmą nei nustatytas šiame dekrete, laikantis toliau nurodytų sąlygų:

<...>

b) įrenginiams, pradėtiems eksploatuoti per 1 dalyje nurodytą terminą, taikomi bendrieji tarifai ir žaliųjų sertifikatų dauginamieji koeficientai, nustatyti prie iš dalies pakeisto 2007 m. Įstatymo Nr. 244 pridėtose 1 ir 2 lentelėse bei iš dalies pakeisto 2006 m. gruodžio 27 d. *legge n. 296 – Disposizioni per la formazione del bilancio annuale e pluriennale dello Stato* (Įstatymas Nr. 296 – Valstybės metinio ir daugiamečio biudžeto sudarymo nuostatos) (GURI, Nr. 299, 2006 m. gruodžio 27 d., Nr. 244, paprastasis priedas) 382quater dalyje, taikytini šio dekreto įsigaliojimo dieną ir nuo 2013 m. sausio mėn. sumažinti 3 % per mėnesį; šis sumažinimas nuo gegužės mėn. taikomas tik įrenginiams, kuriuose naudojamos atliekos, kaip numatyta 8 straipsnio 4 dalies c punkte.

<...>

2. 1 dalyje nurodytiems įrenginiams leidimai turi būti išduoti iki šio dekreto įsigaliojimo dienos.

<...>“

Pavyzdinės sutartys

15 2013 m. gegužės 16 d. Sprendimu Nr. 207/2013/R/EFR AEEG patvirtino GSE parengtą pavyzdinės sutarties „*Fonti energetiche rinnovabili*“ (Atsinaujinančiųjų šaltinių sutartis; toliau – FER sutartis) projektą, skirtą 2012 m. liepos 6 d. dekrete numatytiems paskatoms teikti. Šis sprendimas buvo paskelbtas 2013 m. gegužės 17 d. AEEG interneto svetainėje.

16 2016 m. balandžio 20 d. GSE savo interneto svetainėje paskelbė pavyzdinės sutarties „*Gestione Riconoscimento Incentivo*“ (Pavyzdinė paskatos pripažinimo administravimo sutartis; toliau – GRIN sutartis) projektą.

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

- 17 Šio sprendimo 2 punkte nurodyta 21 bendrovė (toliau – atsakovės pagrindinėje byloje) – tai elektros energiją iš atsinaujinančiųjų šaltinių, išskyrus fotovoltinę energiją, gaminančių įrenginių savininkės, gaunančios paramą šios elektros energijos gamybai pagal žaliųjų sertifikatų schemą, todėl jos galėjo parduoti žaliuosius sertifikatus kitiems ūkio subjektams, kad šie įvykdytų savo pareigą tam tikrą minėtos elektros energijos kiekį (kvotas) tiekti į Italijos elektros sistemą.
- 18 Priėmus Įstatyminių dekretų Nr. 28/2011 ir 2012 m. liepos 6 d. dekretą, pagal kuriuos numatyta žaliųjų sertifikatų schemą pakeisti skatinamųjų perpirkimo tarifų schema, šios savininkės pateikė skundą *Tribunale amministrativo regionale per il Lazio* (Lacijaus regiono administracinis teismas, Italija), ginčydamos GRIN sutarties, kurią jie turėjo sudaryti su GSE, kad pereitų nuo vienos prie kitos iš šių schemų, teisėtumą.
- 19 Šis teismas patenkino minėtų savininkų skundą, motyvuodamas tuo, kad nei Įstatyminiame dekrete Nr. 28/2011, nei 2012 m. liepos 6 d. dekrete nebuvo aiškiai numatyta, kad dėl šio perėjimo reikia sudaryti sutartį su GSE. Minėto teismo teigimu, Įstatyminio dekreto Nr. 28/2011 24 straipsnio 2 dalies d punkte numatyta pareiga sudaryti „privatinės teisės sutartį“, kad būtų galima pasinaudoti skatinamųjų supirkimo tarifų schema, buvo taikoma tik atsinaujinančiuosius energijos išteklius naudojančių įrenginių, pradėtų eksploatuoti po 2012 m. gruodžio 31 d., operatoriams, o ne įrenginių, kurie buvo pradėti eksploatuoti iki šios datos ir kurių operatoriai naudojo žaliųjų sertifikatų schemą, operatoriams, kaip antai minėtoms savininkėms.
- 20 GSE apskundė *Tribunale amministrativo regionale per il Lazio* (Lacijaus regiono administracinis teismas) sprendimą *Consiglio di Stato* (Valstybės Taryba, Italija) – prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui.
- 21 Pirmiausia tas teismas iš esmės pažymėjo, kad iš jo ir *Corte suprema di cassazione* (Kasacinis Teismas, Italija) jurisprudencijos matyti, jog, priešingai, nei buvo nuspręsta pirmojoje instancijoje, pareiga sudaryti sutartį su GSE, siekiant pasinaudoti skatinamųjų supirkimo tarifų schema, taikoma tiek operatoriams, kurių įrenginiai pradėti eksploatuoti iki 2012 m. gruodžio 31 d., tiek operatoriams, kurių įrenginiai pradėti eksploatuoti po 2012 m. gruodžio 31 d. Todėl, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo teigimu, GSE, atlikusi būtinus pakeitimus, susijusius su pereinamojo laikotarpio ypatumais, galėjo pasinaudoti AEEG patvirtinta FER sutartimi arba FER sutartį pakeitusia GRIN sutartimi, kad nustatytų sąlygas, kuriomis tarifų paramos priemonės galėtų būti taikomos įrenginių, pradėtų eksploatuoti iki 2012 m. gruodžio 31 d., operatoriams.
- 22 Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad būtų galima teigti, jog pagrindinėje byloje nagrinėjama nacionalinės teisės aktais tiek, kiek pagal juos reikalaujama, kad ūkio subjektai, kurie naudoja žaliųjų sertifikatų schemą, norėdami pasinaudoti skatinamųjų supirkimo tarifų schema, sudarytų sutartį su GSE, buvo vienašališkai pakeistos teisinės sąlygos, kuriomis atsakovės pagrindinėje byloje grindė savo ekonominę veiklą, o tai gali prieštarauti Direktyvos 2009/28 tikslui suteikti investuotojams tam tikrą saugumą.
- 23 Iš tiesų, atitinkamų įmonių pareiga sudaryti tokią sutartį nėra laisvų derybų pasekmė. Be to, pagal šią sutartį šioms įmonėms nustatomos papildomos pareigos. Pagal šią sutartį ne tik buvo numatytas minėtų įmonių žaliųjų sertifikatų konvertavimas į tarifinę paramą pagal matematinę formulę, bet, be kita ko, įtvirtinta jų pareiga įrengti naują nuotolinio skaitymo įrangą, kad GSE

galėtų rinkti matavimo duomenis (GRIN sutarties 5 straipsnis), nustatyti kreditų perdavimo apribojimai (GRIN sutarties 7 ir 8 straipsniai), GSE teisė vienašališkai pakeisti arba nutraukti paskatas, jeigu atitinkamas įrenginys parduodamas trečiajam asmeniui (GRIN sutarties 9 straipsnio 2 dalis), GSE įgaliojimai nutraukti minėtą sutartį vien dėl to, kad esama melagingų duomenų (GRIN sutarties 12 straipsnis), taip pat GSE teisė nutraukti tą sutartį ir sustabdyti jos galiojimą (GRIN sutarties 13 straipsnio 3 ir 4 dalys).

- 24 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo teigimu, vienašališkai pakeitus teisinės sąlygas, kuriomis atsakovės pagrindinėje byloje grindė savo ekonominę veiklą, pareiga sudaryti tokią sutartį gali prieštarauti tiek Direktyvos 2009/28 tikslui, kuris matyti iš šios direktyvos 8, 14 ir 25 konstatuojamųjų dalių, taip pat jos 1 ir 3 straipsnių, t. y. suteikti investuotojams tam tikrą saugumą, tiek teisėtų lūkesčių apsaugos principui.
- 25 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas abejoja, ar galima teigti, kad šiuo atveju atidus ir pakankamai informuotas ūkio subjektas lengvai galėjo tiksliai numatyti pagrindinėje byloje nagrinėjamų teisės aktų raidą ir riziką, kad dėl jos gali būti imtasi jo interesams galinčių pakenkti priemonių. Jis mano, kad, skirtingai nei byloje, kuriose priimtas 2021 m. balandžio 15 d. Sprendimas *Federazione nazionale delle imprese elettrotecniche ed elettroniche (Anie) ir kt.* (C-798/18 ir C-799/18, EU:C:2021:280), anksčiau galiojusiuose teisės aktuose ūkio subjektams nebuvo pakankamai aiškiai nurodyta, kad žaliųjų sertifikatų schemas paskatos galėtų būti iš dalies pakeistos arba panaikintos.
- 26 Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad nagrinėjamu atveju taip pat galėjo būti pažeista Chartijos 16 straipsnyje įtvirtinta laisvė užsiimti verslu. Viena vertus, pagrindinėje byloje nagrinėjami nacionalinės teisės aktai galėtų būti laikomi ribojančiais įrenginių, kuriems taikoma žaliųjų sertifikatų schema, operatorių laisvę sudaryti sutartis, nes teisės aktų leidėjas šią schemą pakeitė skatinamųjų supirkimo tarifų schema ir nustatė šiems operatoriams naujas sąlygas, jeigu jie norėtų pasinaudoti ta schema, nors jie planavo ir organizavo savo ekonominę veiklą laikotarpiui, kurio stabilumas turėjo būti išlaikytas pagrįstai ilgą laiką. Kita vertus, šie nacionalinės teisės aktai daro poveikį kiekvienos įmonės teisei laisvai naudoti turimus ekonominius ir finansinius išteklius, neperžengiant atsakomybės už savo veiksmus ribų.
- 27 Šiomis aplinkybėmis *Consiglio di Stato* (Valstybės Taryba) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar [Direktyva 2009/28], ypač jos 8, 14 ir 25 konstatuojamosios dalys, 1 ir 3 straipsniai, bei [Chartijos] 16 straipsnis, atsižvelgiant į teisinio saugumo ir teisėtų lūkesčių apsaugos principus, turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiamos nacionalinės teisės normos, kaip antai [Įstatyminio dekreto Nr. 28/2011] ir [2012 m. liepos 6 d. dekreto] nuostatos, kaip jos yra išaiškintos *Consiglio di Stato* (Valstybės Taryba) suformuotoje jurisprudencijoje, pagal kurias skatinimo priemonių taikymas priklauso nuo to, ar GSE ir už elektrinę atsakingas asmuo sudarė privatinės teisės sutartis net ir tuo atveju, kai elektrinės, skirtos elektros energijai iš atsinaujinančiųjų išteklių gaminti, pradėtos eksploatuoti iki 2012 m. gruodžio 31 d.“

Dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtinumą

- 28 GSE teigia, kad prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra nepriimtinas, nes neturi lemiamos reikšmės sprendimui pagrindinėje byloje priimti. GSE mano, kad skundą, dėl kurio kilo šis ginčas, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turėjo pripažinti nepriimtinu arba

nuspręsti, kad nereikia priimti sprendimo, jai pateikus nepriimtiniu grindžiamą prieštaravimą, kuris buvo pagrįstas tuo, kad atsakovių pagrindinėje byloje ginčijama GRIN sutartis joms neturėjo neigiamo poveikio.

- 29 Šiuo klausimu reikia priminti, kad, vykstant SESV 267 straipsnyje numatytam Teisingumo Teismo ir nacionalinių teismų bendradarbiavimui, tik bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas, atsakingas už sprendimo priėmimą, atsižvelgdamas į konkrečios bylos aplinkybes, turi įvertinti, ar reikia pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą, kad galėtų priimti savo sprendimą, ir Teisingumo Teismui pateikiamų klausimų svarbą. Todėl iš principo Teisingumo Teismas turi priimti sprendimą tuo atveju, kai pateikiami klausimai susiję su Sąjungos teisės išaiškinimu (2024 m. vasario 22 d. Sprendimo *Consejería de Presidencia, Justicia e Interior de la Comunidad de Madrid ir kt.*, C-59/22, C-110/22 ir C-159/22, EU:C:2024:149, 43 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 30 Darytina išvada, kad klausimams dėl Sąjungos teisės taikoma svarbos prezumpcija. Teisingumo Teismas gali atsisakyti priimti sprendimą dėl nacionalinio teismo pateikto prejudicinio klausimo tik jeigu akivaizdu, kad prašomas Sąjungos teisės išaiškinimas visiškai nesusijęs su pagrindinėje byloje nagrinėjamo ginčo aplinkybėmis ar dalyku, jeigu problema hipotetinė arba Teisingumo Teismas neturi informacijos apie faktines ir teises aplinkybes, būtinas tam, kad naudingai atsakytų į jam pateiktus klausimus (2024 m. vasario 22 d. Sprendimo *Consejería de Presidencia, Justicia e Interior de la Comunidad de Madrid ir kt.*, C-59/22, C-110/22 ir C-159/22, EU:C:2024:149, 44 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 31 Taigi Teisingumo Teismas neprivalo nei patikrinti, ar sprendimas pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą buvo priimtas pagal nacionalines organizavimo ir teisminių procedūrų taisykles, nei ginčyti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo vertinimo dėl ieškinio pagrindinėje byloje priimtumo (šiuo klausimu žr. 2015 m. birželio 16 d. Sprendimo *Gauweiler ir kt.*, C-62/14, EU:C:2015:400, 26 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 32 Vadinas, prašymas priimti prejudicinį sprendimą negali būti pripažintas nepriimtinu dėl to, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme GSE teigė, jog skundas pagrindinėje byloje yra nepriimtinas arba kad dėl jo nereikia priimti sprendimo.

Dėl prejudicinio klausimo

- 33 Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2009/28 1 ir 3 straipsniai, siejami su jos 8, 14 ir 25 konstatuojamosiomis dalimis ir teisinio saugumo bei teisėtų lūkesčių apsaugos principais, taip pat Chartijos 16 straipsnis turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiamos nacionalinės teisės normos, pagal kurias, pereinant nuo atsinaujinančiųjų išteklių pagamintos elektros energijos gamybos schemos, grindžiamos šios elektros energijos, kuri bus tiekama į nacionalinį tinklą, kvotomis ir žaliųjų sertifikatų išdavimu minėtą elektros energiją gaminančioms įmonėms, prie nacionalinės tos pačios elektros energijos paramos schemos, grindžiamos skatinamųjų perpirkimo tarifų taikymu šioms įmonėms, pastaroji schema bus taikoma tik tuo atveju, jei tarp tokios įmonės ir už šios schemos administravimą bei kontrolę atsakingo valstybės kontroliuojamo subjekto, įskaitant įmones, kurios, atsižvelgiant į jų įrenginių eksploatavimo pradžios datą, naudojami kvotomis grįsta nacionaline paramos schema ir žaliųjų sertifikatų išdavimu, bus sudaryta sutartis dėl šios paramos suteikimo sąlygų.

- 34 Šiuo klausimu iš Direktyvos 2009/28 1 straipsnio matyti, kad ja siekiama apibrėžti bendrą energijos gamybos iš atsinaujinančiųjų išteklių skatinimo tvarką, nustatant, be kita ko, privalomus nacionalinius planinius rodiklius, kuriais numatoma, kokią bendro galutinio energijos suvartojimo dalį turi sudaryti šių išteklių energija. Atsižvelgiant į šį tikslą, šios direktyvos 3 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatyti siektini tikslai: pirma, kad kiekviena valstybė narė užtikrintų, jog bendro galutinio energijos suvartojimo dalis, kurią sudaro atsinaujinančiųjų išteklių energija, 2020 m. pasiektų bent jau bendrą jos nacionalinį planinį rodiklį, nustatytą tos direktyvos I priedo A dalyje, ir, antra, kad valstybės narės nustatytų veiksmingas priemones, siekdamos užtikrinti, jog atsinaujinančiųjų išteklių energijos dalis būtų bent jau lygi daliai, nurodytai tos pačios direktyvos I priedo B dalyje nustatytoje indikatyvioje trajektorijoje.
- 35 Kaip matyti iš Direktyvos 2009/28 8 ir 14 konstatuojamųjų dalių, šios bendros sistemos ir šių tikslų apibrėžimas turėtų suteikti ilgalaikio stabilumo, kurio jai reikia užtikrinant tvarias atsinaujinančiųjų išteklių energijos sektoriaus investicijas, dėl kurių būtų įdiegiama daugiau naujų technologijų, generuojančių energiją iš visų rūšių atsinaujinančiųjų išteklių.
- 36 Direktyvos 2009/28 3 straipsnio 3 dalies a punkte, siejamame su jos 25 konstatuojamąja dalimi, numatyta, kad valstybės narės gali taikyti pagalbos schemas minėtiems tikslams pasiekti ir kad, siekiant užtikrinti tinkamą šių pagalbos schemų veikimą, labai svarbu, kad tos valstybės narės galėtų kontroliuoti savo paramos schemų poveikį ir sąnaudas, atsižvelgdamos į atsinaujinančiosios energijos potencialą, nes jis įvairiose valstybėse narėse skiriasi. Šioje konstatuojamojoje dalyje taip pat pabrėžiama, kad tinkamo nacionalinių paramos schemų veikimo užtikrinimas pagal Direktyvą 2001/77 yra svarbi priemonė siekiant išsaugoti investuotojų pasitikėjimą ir įgyvendinti Direktyvos 2009/28 tikslą.
- 37 Taigi, nors tam tikro stabilumo užtikrinimas verslo bendruomenei yra svarbus siekiant tvarių investicijų į atsinaujinančiosios energijos sektorių, kurios padės didinti šios energijos vartojimą, toks užtikrinimas šiai bendrovei suteikiamas, pirma, nustatant bendrą sistemą, numatančią privalomus tikslus dėl energijos iš atsinaujinančiųjų išteklių dalies bendrame galutiniame suvartojamos energijos kiekyje kiekvienoje valstybėje narėje, ir, antra, užtikrinant tinkamą valstybių narių nustatytų pagalbos schemų, skirtų elektros energijos gamybai iš atsinaujinančiųjų energijos šaltinių skatinti, veikimą.
- 38 Vis dėlto Direktyvos 2009/28 8 ir 14 konstatuojamosiose dalyse pripažįstamas poreikis suteikti investuotojams tam tikrą saugumą negali turėti įtakos šios direktyvos 3 straipsnio 3 dalies a punkte, siejamame su jos 25 konstatuojamąja dalimi, valstybėms narėms suteiktai diskrecijai patvirtinti ir išlaikyti veiksmingas, taigi ne pernelyg brangias, paramos schemas, leidžiančias joms pasiekti šioje direktyvoje nustatytus privalomus atsinaujinančiųjų išteklių energijos vartojimo tikslus. Jau buvo nuspręsta, kad valstybių narių turima diskrecija dėl priemonių, kurios, kaip jos mano, yra tinkamos šiems tikslams pasiekti, reiškia, kad šios valstybės gali priimti, iš dalies pakeisti arba panaikinti paramos schemas su sąlyga, kad, be kita ko, tie tikslai bus pasiekti (šiuo klausimu žr. 2021 m. balandžio 15 d. Sprendimo *Federazione nazionale delle imprese elettrotecniche ed elettroniche (Anie) ir kt.*, C-798/18 ir C-799/18, EU:C:2021:280, 28 punktą, taip pat 2022 m. kovo 1 d. Nutarties *Milis Energy ir kt.*, C-306/19, C-512/19, C-595/19 ir C-608/20–C-611/20, EU:C:2022:164, 30 punktą).
- 39 Taigi pagal Direktyvą 2009/28 savaime nedraudžiama, kad Italijos teisės aktų leidėjas žaliųjų sertifikatų schemą pakeistų skatinamųjų supirkimo tarifų schema, taip tam tikroms įmonėms panaikindamas pranašumą, kurį joms suteikė pirmoji schema, ir įpareigodamas šias įmones sudaryti sutartį su GSE, valstybės visiškai kontroliuojama įmone, kuriai pavesta administruoti ir

- kontroliuoti paskatų, numatytų pagal nacionalinę paramos elektros energijos iš atsinaujinančiųjų šaltinių gamintojams schemą, suteikimą, kad būtų galima pasinaudoti antrąja schema, jeigu pastaroji schema leidžia Italijos Respublikai pasiekti šioje direktyvoje nustatytus tikslus, susijusius su atsinaujinančiųjų išteklių energijos dalimi bendrame galutiniame suvartojamos energijos kiekyje.
- 40 Vis dėlto, kaip matyti iš suformuotos jurisprudencijos, kai valstybės narės imasi priemonių, kuriomis įgyvendina Sąjungos teisę, jos privalo laikytis bendrųjų šios teisės principų, tarp kurių, be kita ko, yra teisinio saugumo ir teisėtų lūkesčių apsaugos principai (šiuo klausimu žr. 2019 m. gruodžio 19 d. Sprendimo *Coöperatieve Producentenorganisatie en Beheersgroep Texel*, C-386/18, EU:C:2019:1122, 55 punktą ir 2021 m. balandžio 15 d. Sprendimo *Federazione nazionale delle imprese elettrotecniche ed elettroniche (Anie) ir kt.*, C-798/18 ir C-799/18, EU:C:2021:280, 29 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 41 Būtent prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi išnagrinėti, ar tokios nacionalinės teisės normos, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje, atitinka šiuos principus, o Teisingumo Teismas, sprenddamas dėl pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą, šiam teismui gali tik pateikti gaires dėl Sąjungos teisės nuostatų aiškinimo, kurios leistų jam įvertinti šią atitiktį. Šiuo tikslu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas gali atsižvelgti į visus reikšmingus elementus, išplaukiančius iš atitinkamų teisės aktų formuluočių, tikslo ir turinio (2021 m. balandžio 15 d. Sprendimo *Federazione nazionale delle imprese elettrotecniche ed elettroniche (Anie) ir kt.*, C-798/18 ir C-799/18, EU:C:2021:280, 43 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją). Vis dėlto tam, kad pateiktų naudingą atsakymą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, Teisingumo Teismas gali, vadovaudamasis bendradarbiavimo su nacionaliniais teismais principu, pateikti nacionaliniam teismui visas, kaip jis mano, reikalingas nuorodas tokiam atitikties vertinimui (šiuo klausimu žr. 2023 m. lapkričio 16 d. Sprendimo *Viterra Hungary*, C-366/22, EU:C:2023:876, 31 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 42 Šiuo klausimu, pirma, dėl teisinio saugumo principo laikymosi reikia priminti, kad pagal šį principą reikalaujama, viena vertus, kad teisės normos būtų aiškios ir tikslios ir, kita vertus, kad jų taikymas būtų nuspėjamas teisės subjektams, visų pirma kai jos gali turėti neigiamų pasekmių. Konkrečiai kalbant, minėtas principas reikalauja, kad teisės norma leistų suinteresuotiesiems asmenims tiksliai sužinoti ja nustatytų pareigų apimtį, kad jie galėtų aiškiai žinoti savo teises ir pareigas ir imtis atitinkamų veiksmų (2022 m. vasario 16 d. Sprendimo *Vengrija / Parlamentas ir Taryba*, C-156/21, EU:C:2022:97, 223 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 43 Vis dėlto šie reikalavimai negali būti suprantami kaip draudžiantys nacionaliniam teisės aktų leidėjui jo priimamame teisės akte pateikti abstrakčią teisės sąvoką ar kaip įpareigojantys, kad tokioje abstrakčioje normoje būtų paminėti įvairūs konkretūs galimo šios normos taikymo atvejai, jeigu teisės aktų leidėjas negali iš anksto jų visų nustatyti (pagal analogiją žr. 2022 m. vasario 16 d. Sprendimo *Vengrija / Parlamentas ir Taryba*, C-156/21, EU:C:2022:97, 224 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 44 Vadinas, tai, kad teisėkūros procedūra priimtu aktu valdžios institucijoms, atsakingoms už jo įgyvendinimą, suteikiama tam tikra diskrecija, savaime nepažeidžia nuspėjamumo reikalavimo, jei, atsižvelgiant į atitinkamą teisėtą tikslą, yra pakankamai aiškiai nustatyta naudojimosi tokiais įgaliojimais apimtis ir sąlygos, siekiant užtikrinti tinkamą apsaugą nuo savivalės (2022 m. vasario 16 d. Sprendimo *Vengrija / Parlamentas ir Taryba*, C-156/21, EU:C:2022:97, 225 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

- 45 Nagrinėjama atveju su sąlyga, kad tai patikrins prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atrodo, kad Įstatyminio dekreto Nr. 28/2011 ir 2012 m. liepos 6 d. dekreto nuostatose aiškiai ir tiksliai nurodytas laipsniškas žaliųjų sertifikatų schemas panaikinimas ir jos pakeitimas skatinamųjų supirkimo tarifų schema, taip pat šio laipsniško panaikinimo ir pakeitimo tvarka.
- 46 Įstatyminio dekreto Nr. 28/2011 24 straipsnyje numatyta, kad įrenginiams, gaminantiems elektros energiją iš atsinaujinančiųjų išteklių, pradėtiems eksploatuoti po 2012 m. gruodžio 31 d., skatinamųjų supirkimo tarifų schema gali būti taikoma tuo atveju, jei laikomasi tam tikrų kriterijų. Be to, kalbant apie įrenginius, kuriuose naudojami atsinaujinantieji energijos ištekliai ir kurie pradėti eksploatuoti iki 2012 m. gruodžio 31 d., pažymėtina, kad 2012 m. liepos 6 d. dekreto 19 straipsnyje nustatyta teisių į žaliuosius sertifikatus pakeitimo teisėmis į skatinamuosius supirkimo tarifus tvarka nuo 2016 m. sausio 1 d. Įstatyminio dekreto Nr. 28/2011 25 straipsnio 4 dalyje ir 2012 m. liepos 6 d. dekreto 20 straipsnyje numatytos žaliųjų sertifikatų, išduotų metinei gamybai iki 2015 m. pabaigos, panaikinimo sąlygos. Galiausiai 2012 m. liepos 6 d. dekreto 30 straipsnyje dėl įrenginių, pradėtų eksploatuoti iki 2013 m. balandžio 30 d., numatyta galimybė pereinant nuo senojo prie naujojo paskatų mechanizmo pasirinkti konkretų paskatų mechanizmą.
- 47 Be to, Įstatyminio dekreto Nr. 28/2011 24 straipsnio 2 dalies d punkte ir 2012 m. liepos 6 d. dekreto 21 straipsnio 8 dalyje aiškiai nurodyta, kad norint taikyti skatinamuosius supirkimo tarifus reikia sudaryti sutartį tarp GSE ir už įrenginius atsakingo subjekto.
- 48 Šių nuostatų taikymą galėjo numatyti visi iš atsinaujinančiųjų išteklių gaminamos elektros energijos gamintojai, nepriklausomai nuo to, ar jų įrenginiai pradėti eksploatuoti iki ar po 2012 m. gruodžio 31 d., nes Įstatyminis dekretas Nr. 28/2011 ir 2012 m. liepos 6 d. dekretas buvo priimti prieš prasidedant laikotarpiui nuo 2013 m. sausio 1 d. iki 2015 m. gruodžio 31 d., per kurį žaliųjų sertifikatų schema turėjo būti palaipsniui pakeista skatinamųjų supirkimo tarifų schema.
- 49 Kalbant apie sutarties, kurią įmonės turi sudaryti su GSE, kad galėtų pasinaudoti skatinamųjų perpirkimo tarifų schema, sąlygas, reikia pažymėti, kad pagal Įstatyminio dekreto Nr. 28/2011 24 straipsnio 2 dalies d punktą, siejamą su 2012 m. liepos 6 d. dekreto 21 straipsnio 8 dalimi, 2012 m. liepos 6 d. AEEG, remdamasi GSE pasiūlymu, patvirtino pavyzdinę sutartį, t. y. FER sutartį. Be to, 2016 m. balandžio 20 d. GSE paskelbė GRIN sutarties, kuri turėjo pakeisti FER sutartį, projektą.
- 50 Kalbant apie GRIN sutartį, kuri yra ginčo pagrindinėje byloje dalykas, jos sąlygos iš pirmo žvilgsnio atrodo aiškios ir nuspėjamos, kaip tai suprantama pagal šio sprendimo 42 punkte nurodytą jurisprudenciją.
- 51 Kaip savo rašytinėse pastabose teigia GSE ir Komisija, atrodo, kad GRIN sutarties sąlygų turinys atitinka FER sutarties nuostatų arba teisės aktų, taikytinų elektros energijos iš atsinaujinančiųjų išteklių gamintojams Italijoje, visų pirma Įstatyminio dekreto Nr. 28/2011 ir 2012 m. liepos 6 d. dekreto, turinį arba kyla iš jų. Jei atlikęs patikrinimą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas patvirtintų šį vertinimą, šių sąlygų turinį reikėtų laikyti nuspėjamu, kaip tai suprantama pagal šio sprendimo 42 punkte nurodytą jurisprudenciją.

- 52 Tokį vertinimą nebūtinai paneigia tai, kad kai kurios iš minėtų sąlygų, kaip matyti iš šio sprendimo 23 punkto, suteikia GSE tam tikrą diskreciją, be kita ko, vienašališkai pakeisti arba nutraukti atitinkamą sutartį, jeigu įrenginys parduodamas trečiosioms šalims, arba vienašališkai nutraukti šią sutartį ar sustabdyti jos galiojimą, jeigu atitinkamo įrenginio konfigūracija iš esmės pasikeičia, palyginti su deklaruotąja.
- 53 Kaip matyti iš šio sprendimo 44 punkto, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas galėtų konstatuoti teisinio saugumo principo pažeidimą tik tuo atveju, jei atlikęs patikrinimą padarytų išvadą, kad GSE diskrecijos įgyvendinimo apimtis ir sąlygos nėra pakankamai apibrėžtos, atsižvelgiant į siekiamą teisėtą tikslą, kad būtų užtikrinta tinkama apsauga nuo savivalės.
- 54 Antra, kalbant apie teisėtų lūkesčių apsaugos principo, kylančio iš teisinio saugumo principo, paisymą, iš suformuotos jurisprudencijos matyti, kad teisė remtis šiuo principu taikoma kiekvienam ūkio subjektui, kuriam nacionalinė valdžios institucija sukėlė pagrįstų lūkesčių, ypač suteikdama konkrečių garantijų (šiuo klausimu žr. 2022 m. lapkričio 17 d. Sprendimo *Avicarvil Farms*, C-443/21, EU:C:2022:899, 39 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją). Vis dėlto, jei atidus ir pakankamai informuotas ūkio subjektas galėjo numatyti, kad priemonės priėmimas paveiks jo interesus, jis negali remtis šiuo principu priėmus tą priemonę. Be to, ekonominės veiklos vykdytojai negali pagrįstai tikėtis išlaikyti esamą padėtį, kuri gali būti pakeista nacionalinėms valdžios institucijoms įgyvendinant savo diskreciją (2021 m. balandžio 15 d. Sprendimo *Federazione nazionale delle imprese elettrotecniche ed elettroniche (Anie) ir kt.*, C-798/18 ir C-799/18, EU:C:2021:280, 42 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 55 Nagrinėjamu atveju su sąlyga, kad tai įvertins prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos nematyti, kad prieš priimdamos Įstatyminių dekretų Nr. 28/2011 ir 2012 m. liepos 6 d. dekretą Italijos valdžios institucijos būtų patvirtinusios kokią nors priemonę ar pateikusios kokią nors garantiją, galėjusią sukelti pagrįstų ūkio subjektų, kaip antai atsakovių pagrindinėje byloje, lūkesčių dėl žaliųjų sertifikatų schemos išlaikymo.
- 56 Be to, kaip nurodyta šio sprendimo 38 punkte, Direktyva 2009/28 Italijos valdžios institucijoms suteikta diskrecija iš dalies pakeisti ar panaikinti pagalbos schemas, nustatytas siekiant šioje direktyvoje nurodytų atsinaujinančiųjų išteklių energijos tikslų.
- 57 Darytina išvada, kad atidūs ir pakankamai informuoti ūkio subjektai turėjo galėti numatyti, jog Italijos valdžios institucijos gali pasinaudoti šia diskrecija. Todėl jie negalėjo pagrįstai tikėtis, kad bus išlaikyta pagalbos schema, numatanti žaliųjų sertifikatų išdavimą, ir kad nebus nustatyta naujų įpareigojimų, pavyzdžiui, pareigos sudaryti sutartį su GSE, kad jiems būtų galima taikyti skatinamąjį supirkimo tarifą elektros energijai, kurią jie pagamina iš atsinaujinančiųjų išteklių.
- 58 Kiek tai konkrečiai susiję su pareiga sudaryti GRIN sutartį, kurią vėlgi turi įvertinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, neatrodo, kad gamintojai, kurių įrenginiai buvo eksploatuojami iki 2012 m. gruodžio 31 d., būtų turėję kokių nors garantijų, kad jiems nebus taikoma ši pareiga, norint pasinaudoti skatinamuoju supirkimo tarifu. Priešingai, kaip pažymi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, tiek iš jo, tiek iš *Corte suprema di cassazione* (Kasacinis Teismas) jurisprudencijos matyti, kad Įstatyminio dekreto Nr. 28/2011 24 straipsnio 2 dalies d punktas, siejamas su 2012 m. liepos 6 d. dekreto 21 straipsnio

- 8 dalimi, turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį minėta pareiga taikoma tiek gamintojams, kurių įrenginiai pradėti eksploatuoti po 2012 m. gruodžio 31 d., tiek gamintojams, kurių įrenginiai buvo eksploatuojami iki šios datos, jeigu jie norėtų pasinaudoti tokiu tarifu.
- 59 Dėl GRIN sutarties sąlygų tiek, kiek galima nustatyti, kad jos iš esmės atitinka 2013 m. gegužės 16 d. AEEG sprendimu patvirtintos FER sutarties nuostatų ir teisės aktų, taikytinų elektros energijos iš atsinaujinančiųjų išteklių gamintojams Italijoje, turinį (o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas), turi būti laikoma, kad minėti gamintojai galėjo jas numatyti.
- 60 Taigi atsakovės pagrindinėje byloje, kurių įrenginiai pradėti eksploatuoti iki 2012 m. gruodžio 31 d. ir kurioms buvo taikoma žaliųjų sertifikatų schema, negalėjo turėti pagrįstų lūkesčių, kad ši schema bus toliau taikoma ir kad nėra pareigos sudaryti su GSE tokią sutartį, kaip GRIN sutartis, kad jos galėtų pasinaudoti skatinamųjų supirkimo tarifų schema, pakeičiančia minėtą žaliųjų sertifikatų schemą.
- 61 Trečia, dėl Chartijos 16 straipsnio aiškinimo visų pirma reikia pažymėti, kad, atsižvelgiant į Chartijos 51 straipsnio 1 dalį, šiuo atveju šis 16 straipsnis yra taikomas, nes Direktyva 2009/28 į Italijos teisę buvo perkelta Įstatyminiu dekretu Nr. 28/2011 ir 2012 m. liepos 6 d. dekretu.
- 62 Taip pat reikia priminti, kad minėtu 16 straipsniu, kuris susijęs su laisve užsiimti verslu, saugoma laisvė užsiimti ekonomine ar komercine veikla, laisvė naudotis įmonės turimais ekonominiais, techniniais ir finansiniais ištekliais, neperžengiant už savo veiksmus prisiimtą atsakomybę ribų, taip pat laisvė sudaryti sutartis (šiuo klausimu žr. 2021 m. balandžio 15 d. Sprendimo *Federazione nazionale delle imprese elettrotecniche ed elettroniche (Anie) ir kt.*, C-798/18 ir C-799/18, EU:C:2021:280, 56 ir 62 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją).
- 63 Neatrodo, kad žaliųjų sertifikatų schemas pakeitimas skatinamųjų supirkimo tarifų schema, numatyta Įstatyminiame dekretu Nr. 28/2011 ir 2012 m. liepos 6 d. dekretu, paveiktų įmonių, kurios naudoja pirmąją schemą, laisvę vykdyti ekonominę ar komercinę veiklą, tačiau tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Konkrečiai kalbant, neatrodo, kad šis pakeitimas turėtų įtakos šių įmonių teisei laisvai naudoti turimus ekonominius, techninius ir finansinius išteklius.
- 64 Šiuo klausimu svarbu priminti, kad šios teisės apribojimą pirmiausia sudaro įpareigojimas imtis priemonių, kurios ūkio subjektui gali reikšti dideles išlaidas, turėti reikšmingą įtaką jo veiklos organizavimui arba reikalauti sudėtingų ir kompleksinių techninių sprendimų (2021 m. balandžio 15 d. Sprendimo *Federazione nazionale delle imprese elettrotecniche ed elettroniche (Anie) ir kt.*, C-798/18 ir C-799/18, EU:C:2021:280, 63 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją). Neatrodo, kad perėjimas nuo vienos aptariamų schemas prie kitos būtų labai brangus, reikalautų sudėtingų ir kompleksinių techninių sprendimų arba turėtų reikšmingą įtaką atsakovių pagrindinėje byloje veiklai.
- 65 Primintina, kad Chartijos 16 straipsnyje įtvirtinta sutarčių laisvė apima, be kita ko, laisvę pasirinkti verslo partnerį ir laisvę nustatyti už paslaugą prašomą kainą (šiuo klausimu žr. 2021 m. balandžio 15 d. Sprendimo *Federazione nazionale delle imprese elettrotecniche ed elettroniche (Anie) ir kt.*, C-798/18 ir C-799/18, EU:C:2021:280, 57 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

- 66 Vis dėlto nagrinėjamu atveju neatrodo, kad įmonių, kurioms taikoma žaliųjų sertifikatų schema, pareiga sudaryti su GSE tokią sutartį, kaip GRIN sutartis, kad jos galėtų pasinaudoti skatinamaisiais supirkimo tarifais, turėtų įtakos šiai laisvei.
- 67 Atsižvelgiant į Teisingumo Teismo turimoje bylos medžiagoje esančią informaciją, atrodo, kad ši sutartis yra tik skatinamųjų tarifų schemos įgyvendinimo priemonė, kurią taiko GSE, t. y. subjektas, kuris, kaip nurodyta šio sprendimo 39 punkte, yra visiškai kontroliuojamas valstybės ir atsakingas už paskatų administravimą bei kontrolę. Atrodo, kad minėta sutartis tik papildo administracinį sprendimą dėl teisės į tarifų paskatas taikymo ir nedaro jokie poveikio nagrinėjamos paskatos dydžiui, nes jis nustatytas taikytinuose teisės aktuose, todėl dėl jo negalima derėtis.
- 68 Tokiomis aplinkybėmis yra pagrįsta, kad įmonės negali pasirinkti savo sutarties partnerio ir neturi įgaliojimų derėtis dėl GRIN sutarties turinio ar pagalbos dydžio. Šių įmonių laisvė sudaryti sutartis teisėtai apsiriboja sprendimu, ar jos sutinka (ar nesutinka) su šios sutarties sąlygomis.
- 69 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pateiktą klausimą reikia atsakyti: Direktyvos 2009/28 1 ir 3 straipsniai, siejami su jos 8, 14 ir 25 konstatuojamosiomis dalimis ir teisinio saugumo bei teisėtų lūkesčių apsaugos principais, taip pat Chartijos 16 straipsnis turi būti aiškinami taip, kad pagal juos nedraudžiamos nacionalinės teisės normos, pagal kurias, pereinant nuo atsinaujinančiųjų išteklių pagamintos elektros energijos gamybos schemos, grindžiamos šios elektros energijos, kuri bus tiekiamą į nacionalinį tinklą, kvotomis ir žaliųjų sertifikatų išdavimu minėtą elektros energiją gaminančioms įmonėms, prie nacionalinės tos pačios elektros energijos paramos schemos, grindžiamos skatinamųjų perpirkimo tarifų taikymu šioms įmonėms, pastaroji schema bus taikoma tik tuo atveju, jei tarp tokios įmonės ir už šios schemos administravimą bei kontrolę atsakingo valstybės kontroliuojamo subjekto, įskaitant įmones, kurios, atsižvelgiant į jų įrenginių eksploatavimo pradžios datą, naudojosi kvotomis grįsta nacionaline paramos schema ir žaliųjų sertifikatų išdavimu, bus sudaryta sutartis dėl šios paramos suteikimo sąlygų.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 70 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (septintoji kolegija) nusprendžia:

2009 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/28/EB dėl skatinimo naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją, iš dalies keičiančios bei vėliau panaikinančios Direktyvas 2001/77/EB ir 2003/30/EB, 1 ir 3 straipsniai, siejami su šios direktyvos 8, 14 ir 25 konstatuojamosiomis dalimis ir teisinio saugumo bei teisėtų lūkesčių apsaugos principais, taip pat Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 16 straipsnis

turi būti aiškinami taip:

pagal juos nedraudžiamos nacionalinės teisės normos, pagal kurias, pereinant nuo atsinaujinančiųjų išteklių pagamintos elektros energijos gamybos schemos, grindžiamos šios elektros energijos, kuri bus tiekiamą į nacionalinį tinklą, kvotomis ir žaliųjų sertifikatų

išdavimu minėtą elektros energiją gaminančioms įmonėms, prie nacionalinės tos pačios elektros energijos paramos schemos, grindžiamos skatinamųjų perpirkimo tarifų taikymu šioms įmonėms, pastaroji schema bus taikoma tik tuo atveju, jei tarp tokios įmonės ir už šios schemos administravimą bei kontrolę atsakingo valstybės kontroliuojamo subjekto, įskaitant įmones, kurios, atsižvelgiant į jų įrenginių eksploatavimo pradžios datą, naudojosi kvotomis grįsta nacionaline paramos schema ir žaliųjų sertifikatų išdavimu, bus sudaryta sutartis dėl šios paramos suteikimo sąlygų.

Parašai.